Original Article

Investigating the factors influencing youth tendency to congregation prayer (case study: Kashan University students)

Hoseinzadeh A[1*], Niazi M[2]

1- Department of Education, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, I.R. Iran.
2- Department of Literature, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, I.R. Iran.

Received: 2019/12/9 | Accepted: 2019/12/30

Abstract:

Background: Islam is an important social provision with regard to the benefits and effects of unification, assembly and integration, in many religious programs focused on this aspect of prayer is the most beautiful example of unity of Muslims.
Materials and Methods: This paper studies and discusses the factors affecting students' orientation to prayer. This study Social Survey, based on a questionnaire, the Cronbach alpha reliability based on data and information on the population, have been collected. The study consisted of all students of Kashan university. Cochran sampling formula was studied using 504 cases as the sample size which determined using a random sampling method.
Results: Multivariate regression analysis showed that the tendency to prayer directly affected by religious variables (Beta=0.31), Meet faith and prayer (Beta=0.29), the quantity and quality meetings in the mosque (Beta=0.16) and the appropriateness of the mosque (Beta=0.13) was in total. These variables could explain 34 percent of variance tends to congregational prayer (R2=0.34). The path analysis, the most direct impact on the variable prayers of friends tend to have prayers, and then variables familiarity with prayer and religious belief in general have the greatest impact on the dependent variable.
Conclusion: In this study, four variables of religiosity, familiarity with prayer, quantity and quality of meetings in mosque and suitable space of mosque to education have the highest impact on students' participation in congregation prayer.

Keywords: Prayer, Mosque, Religion, Belief in the prayer, University of Kashan

***Corresponding Author:**
Email: hoseinzadeh1340@yahoo.com
Tel: 0098 912 251 4823
Fax: 0098 315 591 2770

Conflict of Interests: ***No***

Feyz, Journal of Kashan University of Medical Sciences, Supplement, 2020; Vol. 23 , No 7, Pages 756-763

Please cite this article as: Hoseinzadeh A, Niazi M. Investigating the factors influencing youth tendency to congregation prayer (case study: Kashan University students) ***Feyz*** 2020; 23(7): 756-63.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

بررسی عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به نماز جماعت (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه کاشان)

علی حسین‌زاده [1*]، محسن نیازی [2]

خلاصه:

سابقه و هدف: دین اسلام، از احکام اجتماعی مهمّی برخوردار است و با عنایت به برکات و آثار وحدت، تجمع و یکپارچگی، در بسیاری از برنامه‌های دینی بر این بُعد تأکید شده است. بنابراین در این مقاله به مطالعه و بررسی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان به نماز جماعت پرداخته شده است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع پیمایش اجتماعی است و براساس ابزار پرسشنامه، دارای روایی مبتنی بر آلفای کرونباخ، داده‌ها و اطلاعات مربوط به جامعه آماری، گردآوری شده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانشجویان دانشگاه کاشان می‌باشند که با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد 504 نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین شده و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج: تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که گرایش به نماز جماعت به‌طور مستقیم تحت‌تأثیر متغیرهای دین‌داری (Beta=0/31)، اعتقاد و آشنایی با نماز (Beta= 0/29)، کمیت و کیفیت جلسات در مسجد (Beta=0/16) و مناسب بودن فضای مسجد (Beta=0/13) قرار گرفته است. در مجموع این متغیرها توانسته‌اند 34 درصد از واریانس گرایش به نماز جماعت را تبیین کنند (R^2=0/34). در مدل تحلیل مسیر، متغیر حضور دوستان در نماز جماعت بیشترین تأثیر مستقیم را بر گرایش به نماز جماعت داشته است و بعد از آن متغیرهای اعتقاد و آشنایی با نماز و دین‌داری در کل بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته داشته‌اند.

نتیجه‌گیری: چهار متغیر میزان دین‌داری، میزان آشنایی با نماز، کمیت و کیفیت جلسات در مسجد و فضای مناسب مسجد به تربیت دارای بیشترین میزان تأثیر بر میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت را داشتند.

واژگان کلیدی: نماز جماعت، مسجد، دین‌داری، اعتقاد به نماز

دو ماه‌نامه علمی – پژوهشی فیض، دوره بیست و سوم، شماره 7، ضمیمه 1398، صفحات 763-756

مقدمه

نماز مهم‌ترین واجب دینی است و جایگزینی ندارد. امام علی(ع) می‌فرماید: هیچ عبادتی نزد خداوند دوست‌داشتنی‌تر از نماز نیست [1]. نماز از اصلی‌ترین ارکان دین به‌شمار می‌آید: «إنّ عَمُودَ الدّین الصّلاه» [2]. پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «برای هر چیز صورتی است و صورت دین نماز است. پس با بی‌توجهی به نماز، صورت دینتان را زشت نشان ندهید» [3،4]. آثار نماز در ابعاد مختلف قابل‌توجه است، در بعد جسمی، حالت تعادلی بدن و قسمت مرکزی مخچه که مسؤول کنترل حرکات و اعمال ارادی بدن است با ایستادن در نماز و ماهیچه‌های شکم، دست‌ها، ران‌ها، ماهیچه ستون مهره‌ها، گردن و ساق پا با رکوع کردن تقویت می‌شود و سجده باعث تقویت مهره‌های گردن شده، در درمان دیسک مؤثر است و نیز جریان خون را در بدن تسهیل می‌کند.

1. استادیار، گروه معارف، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

2. استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

* **نشانی نویسنده مسؤول:**

کاشان، دانشگاه کاشان، گروه معارف اسلامی

تلفن: 09122514823 **دورنویس:** 03155912770

پست الکترونیک: hoseinzadeh1340@yahoo.com

تاریخ دریافت: 1398/9/18 **تاریخ پذیرش نهایی:** 1398/10/9

وضو به باز شدن منافذ و ورود اکسیژن به عضلات زیرپوستی و بافت‌ها تأثیر می‌گذارد. غرغره کردن آب هنگام وضو کمک شایانی به بهبود و تقویت سلامت دهان و گلو می‌کند. نماز خالص‌ترین وجه بندگی و موجب ارتباط نزدیک خالق و مخلوق است که آرامش دل را به دنبال دارد. «رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاء الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ» [5]. (نور، 37) مردانی که نه تجارت و نه داد و ستدی آنان را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و دادن زکات به خود مشغول نمی‌دارد، اعتماد به نفس و اطمینان قلبی زیادی دارند. «أَلَا بِذِكْرِ اللّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» [5]. (رعد، 28) «آگاه باش که با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد». کسی که قلب مطمئن دارد، گرفتار استرس، افسردگی، ناامیدی، خودکشی و پرخاشگری نمی‌شود. در آیه 45 سوره عنکبوت خداوند می‌فرماید: «أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاء وَالْمُنكَرِ» [5]. «نماز را برپا دار که نماز از کار زشت و ناپسند باز می‌دارد». رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): «لا تَزالُ أُمّتی بِخَیرٍ ما تَحابّوا وَاَقامُوا الصّلاةَ وَآتَوُا الزَکاةَ وَقَروا الضّیفَ»

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

[7،6]. «امّتم همواره در خیر و خوبی‌اند تا وقتی‌که یکدیگر را دوست بدارند، نماز را برپا دارند، زکات بدهند و میهمان را گرامی بدارند». امروزه نسبت به باورهای مذهبی رفتار خوش‌بینانه‌ای وجود دارد [8]. بررسی بر روی تأثیر مذهب و آثار آن روی بیماران روانی و افراد مختلف در قرن 20 آغاز [9] و مشخص شد که ایمان مذهبی تأثیر زیادی در دوری از خودکشی دارد [10]. مطالعات انجام‌شده در ارتباط با رابطه مذهب و افسردگی نشان داده است که گرایش مذهبی موجب کاهش افسردگی شده، مذهب به منفی شدن روند افسردگی کمک می‌کند [11]. حال و هوای نمازگزار و آرامشی که از نماز کسب می‌کند، در موارد فراوانی به نوع اعتقاد او به نماز، فضایی که در آن نماز می‌خواند، امام جماعتی که از او تبعیت می‌کند، حضور گروه هم‌سال و جلساتی که شکل می‌گیرد، دین‌داران شرکت‌کننده و نحوه برخورد دست‌اندرکاران وابسته است. اعتقاد به نماز و تأثیر آن در زندگی انسان، ویژگی‌های امام جماعت، مناسب بودن فضای برگزاری نماز، حضور دین‌داران خالص و محلّ مراجعه مردم، حضور گروه هم‌سال، دانشجویان و اساتید، نحوه برگزاری جلسات فرهنگی و مواجهه مناسب اداره‌کنندگان امور فرهنگی می‌تواند در شدت و ضعف تأثیرگذاری بر سلامت متغیر مهمّی به حساب آید. محمّد مولایی و همکاران در پژوهشی نشان دادند که بین عوامل خانوادگی، گرایش دوستان، مشارکت مسؤولان، تداخل زمانی با ساعت کلاس، انگیزه شخصی و سطح تحصیلات با میزان حضور در نماز جماعت رابطه معناداری وجود دارد [12]. در پژوهش نفیسی و دیانت، اغلب افراد خواندن نماز جماعت را ترجیح می‌دادند و مردان بیشتر از زنان در نماز جماعت شرکت داشتند [13]. در مطالعه انصاری عوامل مؤثر بر مشارکت دانشجویان در نماز جماعت عبارت بودند از: برگزاری مرتب نماز جماعت، دسترسی به سرویس بهداشتی، پخش اذان و رعایت بهداشت [14]. در مطالعه دیگری بیان شد که متغیرهای زمان، مکان، امکانات مسجد، مشارکت مسؤولان و روحانی بودن امام جماعت بر میزان مشارکت افراد اثرگذار می‌باشد [15]. پژوهش دیگری نشان می‌دهد اعتقاد به نماز جماعت و مشارکت والدین موجب افزایش حضور جوانان در نماز جماعت می‌شود [16]. پژوهش‌های دیگری نیز در این زمینه صورت گرفته است که نتایج مشابهی داشته است [17،18].

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع تحقیق پیمایشی بوده، برای جمع‌آوری اطلاعات تحقیق از تکنیک پرسشنامه استفاده شده است. پس از جمع‌آوری داده‌های تحقیق، با ورود داده‌ها به کامپیوتر و با استفاده از برنامه کامپیوتری SPSS و فعالیت‌های آماری توصیفی و استنباطی مربوطه، یافته‌های تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان پسر و دختر دانشگاه کاشان در سال تحصیلی 93-1392 می‌باشند که با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد 504 نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و مورد بررسی قرار گرفتند. از تعداد 504 نفر به عنوان پاسخگویان تحقیق، 121 نفر (24 درصد) مرد و 383 نفر (76 درصد) را زنان تشکیل دادند که در این میان 84/7 درصد مجرد و 15/3 درصد متأهل هستند. همچنین، 44 درصد افراد بومی و 56 درصد غیربومی شهرستان کاشان می‌باشند. علاوه بر آن، سنّ 66/1 درصد بین 18 تا 21 سال، 30/9 درصد بین 22 تا 25 سال و 3 درصد بین 26 تا 30 سال است. همچنین، 25/7 درصد افراد ورودی سال 85 و ماقبل، 31/2 درصد ورودی سال 86، 27/8 درصد ورودی سال 87 و 15/3 درصد ورودی سال 88 هستند.

نتایج

1- میزان دین‌داری دانشجویان به‌عنوان متغیر مستقل تحقیق با استفاده از 28 گویه مورد بررسی قرار گرفته است. در جدول زیر توزیع فراوانی و درصدی میزان دین‌داری پاسخگویان ارائه شده است. میزان دین‌داری 11/1 درصد از پاسخگویان در حدّ کم، 48 درصد به میزان متوسط و 40/9 درصد در حدّ زیاد می‌باشد. میزان اعتقاد و آشنایی با نماز با 5 سؤال سنجیده شده است. کرانه بالای نمرات 15، کرانه پایین نمرات 3 و دامنه‌ی تغییر نمرات در جامعه آماری مورد بررسی 12 بوده است. میزان آشنایی دانشجویان با نماز در بین 13/1 درصد از پاسخگویان در حدّ کم، 45 درصد در حدّ متوسط و 41/9 درصد در حدّ زیاد می‌باشد.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

جدول شماره 1- میزان دین‌داری و آشنایی پاسخگویان با نماز

	موارد	فراوانی (درصد)
میزان دین‌داری	کم	56 (11/1)
	متوسط	242 (48)
	زیاد	206 (40/9)
میزان آشنایی پاسخگویان با نماز	کم	66 (13/1)
	متوسط	227 (45)
	زیاد	211 (41/9)
	جمع	504 (100)

میزان شرکت در نماز جماعت با 4 سؤال سنجیده شده است. کرانه بالای نمرات 16، کرانه پایین نمرات 4 و دامنه‌ی تغییر نمرات در جامعه آماری مورد بررسی 12 بوده است. با تقسیم دامنه تغییر به عدد 3 با فواصل مساوی جدول توزیع فراوانی زیر به‌دست آمده است. میزان شرکت در نماز جماعت در بین 30/4 درصد از پاسخگویان در حدّ کم، 55 درصد در حدّ متوسط و 13/3 درصد در حدّ زیاد می‌باشد. ویژگی‌های امام جماعت با 11 سؤال سنجیده شده است. کرانه بالای نمرات 55، کرانه پایین نمرات 10 و دامنه تغییر نمرات در جامعه آماری مورد بررسی 45 بوده است. با تقسیم دامنه تغییر به عدد 3 با فواصل مساوی جدول توزیع فراوانی زیر به‌دست آمده است. 20/6 درصد پاسخگویان نقش ویژگی‌های امام جماعت در گرایش دانشجویان به نماز جماعت را در حدّ کم، 45/8 درصد در حدّ متوسط و 33/6 درصد در حدّ زیاد ارزیابی نموده‌اند. کمّیت و کیفیت جلسات برگزاری در مسجد با 4 سؤال سنجیده شده است. کرانه بالای نمرات 20، کرانه پایین نمرات 4 و دامنه‌ی تغییر نمرات در جامعه آماری مورد بررسی 16 بوده است. با تقسیم دامنه تغییر به عدد 3 با فواصل مساوی جدول توزیع فراوانی زیر به‌دست آمده است. 36/1 درصد پاسخگویان تأثیر تبلیغات و جلسات مسجد در گرایش دانشجویان به نماز جماعت را در حدّ کم، 47/6 درصد در حدّ متوسط و 16/3 درصد در حدّ زیاد ارزیابی نموده‌اند. کیفیت فضای مسجد با 4 سؤال سنجیده شده است. کرانه بالای نمرات 20، کرانه پایین نمرات 4 و دامنه‌ی تغییر نمرات در جامعه آماری مورد بررسی 16 بوده است. با تقسیم دامنه تغییر به عدد 3 با فواصل مساوی جدول توزیع فراوانی زیر به‌دست آمده است. 27 درصد از پاسخگویان نقش میزان مناسب بودن فضای مسجد در گرایش دانشجویان به نماز جماعت را در حدّ کم، 47/6 درصد در حدّ متوسط و 25/4 درصد در حدّ زیاد ارزیابی نموده‌اند.

جدول شماره 2- میزان شرکت در نماز جماعت، ویژگی‌های امام جماعت، کمّیت و کیفیت جلسات در مساجد و میزان کیفیت فضای مسجد

	موارد	فراوانی (درصد)
میزان شرکت در نماز جماعت	کم	153 (30/4)
	متوسط	277 (55)
	زیاد	67 (13/3)
ویژگی‌های امام جماعت	بی‌پاسخ	7 (1/3)
	کم	104 (20/6)
	متوسط	211 (45/8)
	زیاد	169 (33/6)
کمّیت و کیفیت جلسات در مساجد	کم	182 (36/1)
	متوسط	240 (47/6)
	زیاد	82 (16/3)
میزان کیفیت فضای مسجد	کم	136 (27)
	متوسط	240 (47/6)
	زیاد	128 (25/4)
	جمع	504 (100)

2- در این بخش رابطه بین متغیرهای ویژگی‌های امام جماعت، مناسب بودن فضای مسجد، اعتقاد و آشنایی با نماز، کمّیت و کیفیت جلسات در مسجد، میزان دین‌داری، شرکت دوستان در نماز جماعت، حضور اساتید و کارکنان و برخورد مناسب اداره‌کنندگان مسجد به‌عنوان متغیرهای مستقل تحقیق با گرایش دانشجویان به نماز جماعت، در جامعه آماری مورد مطالعه، به‌صورت دو به دو بررسی و نتایج تحقیق در این ارتباط ارائه شده است.

جدول شماره 3- رابطه متغیرهای مستقل و گرایش به نماز جماعت

عوامل	میزان	کم	متوسط	زیاد	جمع	آماره
ویژگی‌های امام جماعت	کم	48/5	46/5	5	100	r=0/209 *P*=0
	متوسط	28/4	59	12/6	100	
	زیاد	23/4	56/9	19/7	100	
	جمع	30/8	55/7	13/5	100	
مناسب بودن فضای مسجد	کم	42/3	46/2	11/5	100	R= 0/083 *P*= 0/084
	متوسط	23/8	62/5	13/7	100	
	زیاد	31/7	53/2	15/1	100	
	جمع	30/7	55/8	13/5	100	

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

جدول شماره 4- رابطه متغیرهای مستقل و گرایش به نماز جماعت

عوامل	میزان	کم	متوسط	زیاد	جمع	آماره
اعتقاد و آشنایی با نماز	کم	75/8	21	3/2	100	R= 0/350 P=0
	متوسط	31/2	58/5	10/3	100	
	زیاد	16/7	63/3	20	100	
	جمع	30/7	55/8	13/5	100	
کمّیت و کیفیت جلسات در مسجد	کم	50/3	42/4	7/3	100	R= 0/333 P=0
	متوسط	22/6	63/5	14	100	
	زیاد	11/4	62	26/6	100	
	جمع	30/8	55/6	13/6	100	
دین‌داری	کم	60	40	0	100	R= 0/333 P=0
	متوسط	55/1	37/7	7/2	100	
	زیاد	19/5	63/8	16/7	100	
	جمع	56/2	56/2	13/8	100	
شرکت دوستان در نماز جماعت	اصلاً	80	16/2	3/8	100	P=0
	کم	36/6	60/1	3/3	100	
	متوسط	9/8	71/7	18/5	100	
	زیاد	6/8	40/9	52/2	100	
	جمع	31	55/6	13/4	100	
حضور اساتید و کارکنان	خیلی کم	50/5	41/8	7/7	100	R= 0/340 P=0
	کم	24/8	60/2	15	100	
	متوسط	13/6	68/2	18/2	100	
	زیاد	16	68	16	100	
	خیلی زیاد	4/8	66/7	28/5	100	
	جمع	30/8	55/7	23/5	100	
برخورد مناسب اداره‌کنندگان مسجد	خیلی کم	56	38/5	5/5	100	R=0/280 P=0
	کم	42/1	50/5	7/4	100	
	متوسط	21	59/7	19/3	100	
	زیاد	19/8	62/6	17/6	100	
	خیلی زیاد	16/3	73/5	10/2	100	
	جمع	30/9	56/1	13	100	

در جدول فوق رابطه هر یک از متغیرهای مستقل و گرایش به نماز جماعت مورد بررسی قرار گرفته است، یافته‌های تحقیق در ارتباط با ویژگی‌های امام جماعت و گرایش به نماز جماعت نشان می‌دهد کسانی که تأثیر ویژگی‌های امام جماعت را کم ارزیابی نموده‌اند، تنها به میزان 5 درصد به‌طور مستمر در نماز جماعت شرکت داشته‌اند. این میزان در بین افرادی که ارزیابی متوسطی از تأثیر ویژگی‌های امام جماعت داشته‌اند، به 12/7 و کسانی که ارزیابی مثبت و یا به تأثیر زیاد ویژگی‌های امام جماعت باور داشته‌اند، به 19/8 درصد افزایش یافته است. نتایج فعالیت آماری مربوطه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن (r=0/209) رابطه مثبت و معنی‌دار بین دو متغیر فوق را مورد تأیید قرار داده است. یافته‌های تحقیق در مورد رابطه مناسب بودن فضای مسجد و گرایش به نماز جماعت نشان می‌دهد دانشجویانی که تأثیر مناسب بودن فضای مسجد را در سطح کم و پایین ارزیابی نموده‌اند، 42/3 درصد در حدّ کم، 46/2 درصد در حدّ متوسط و 11/5 درصد در حدّ زیاد در نماز جماعت شرکت می‌کنند. در مقابل دانشجویانی که میزان تأثیر مناسب بودن فضای مسجد را زیاد ارزیابی نموده‌اند، 31/7 درصد در حدّ کم، 53/2 در حدّ متوسط و 15/1 درصد در حدّ زیاد در نماز جماعت شرکت می‌کنند. فعالیت آماری مربوطه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن (r=0/083) بیانگر عدم وجود رابطه بین دو متغیر تأثیر مناسب بودن فضای مسجد و گرایش به نماز جماعت است. علاوه بر آن، یافته‌های تحقیق در مورد رابطه اعتقاد و آشنایی با نماز و گرایش به نماز جماعت

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

نشان می‌دهد که اکثریت دانشجویانی که آشنایی کمی نسبت به فلسفه نماز و اعتقاد به نماز دارند (75/8 درصد) دارای میزان مشارکت کم و یا عدم شرکت در نمازجماعت می‌باشند. در واقع، مشاهده می‌شود که هرچه میزان آگاهی دانشجویان نسبت به نماز کمتر باشد، میزان شرکت آنان در نماز جماعت نیز کاهش می‌یابد. در مقابل، با افزایش آگاهی و آشنایی دانشجویان با فلسفه نماز شاهد افزایش حضور آنان در نماز جماعت و گرایش به نماز جماعت می‌باشیم. نتایج فعالیت آماری مربوطه با استفاده از آزمون اسپیرمن r=0/350 در سطح اطمینان 99 درصد رابطه بین دو متغیر فوق از نظر آماری را مورد تأیید قرار می‌دهد. یافته‌های تحقیق در مورد رابطه کمّیت و کیفیت جلسات در مسجد و گرایش به نماز جماعت و نتایج فعالیت آماری با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن (r=0/333) رابطه مثبت و معنی‌دار دو متغیر فوق را مورد تأیید قرار داده است. علاوه بر آن، یافته‌های تحقیق در مورد رابطه دین‌داری و گرایش به نماز جماعت، نشان می‌دهد بیشترین میزان عدم شرکت و یا شرکت کم در نماز جماعت در بین افراد با میزان دین‌داری کم به میزان 60 درصد نشان داده شده است. این میزان در بین افراد با دین‌داری متوسط به 55/1 درصد و در بین افراد با میزان دین‌داری زیاد به 19/5 درصد کاهش یافته است. همچنین، هیچ‌یک از کسانی که میزان دین‌داری در حدّ کم داشته‌اند، به‌طور مستمر فعال نبوده و یا در حدّ زیاد در نماز جماعت شرکت نداشته‌اند، در حالی‌که این میزان در بین افراد با میزان دین‌داری متوسط و زیاد به 7/2 و 16/6 درصد افزایش یافته است. نتایج فعالیت آماری مربوطه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن (r=0/333) در سطح اطمینان 99 درصد وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین دو متغیر فوق را مورد تأیید قرار می‌دهد. همچنین یافته‌های تحقیق در مورد رابطه میزان شرکت دوستان در نماز جماعت و گرایش به نماز جماعت نشان می‌دهد، اکثریت بسیار بالایی از دانشجویانی که دوستان آن‌ها اصلاً در نماز جماعت شرکت نمی‌کنند (80 درصد)، خود آنان نیز در نماز جماعت شرکت ننموده، یا در حدّ کم شرکت می‌کنند. از سوی دیگر اکثر افرادی که دوستان آن‌ها در حدّ زیاد و به‌طور مستمر در نماز جماعت شرکت می‌کنند، 52/3 درصد در حدّ زیاد در نماز جماعت شرکت می‌کنند. نتایج فعالیت آماری مربوطه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن (r=0/555) در سطح اطمینان 99 درصد رابطه دو متغیر فوق از نظر آماری را تأیید می‌کند. علاوه‌بر آن یافته‌های تحقیق در مورد رابطه حضور اساتید و کارکنان در نماز جماعت و گرایش به نماز جماعت و نتایج فعالیت آماری با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن (r=0/340) بیانگر رابطه بین حضور اساتید و کارکنان در نماز جماعت و گرایش دانشجویان به نماز جماعت می‌باشد. همچنین یافته‌های تحقیق در مورد رابطه برخورد اداره‌کنندگان مسجد و گرایش به نماز جماعت و فعالیت آماری مربوطه با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن مؤید این رابطه در سطح اطمینان 99 درصد می‌باشد.

بحث

از بین عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان به نماز جماعت، ویژگی‌های امام جماعت با گرایش دانشجویان به نماز جماعت رابطه مثبت و معناداری داشت. بدین‌معنا که ویژگی‌های امام جماعت در گرایش به نماز جماعت تأثیر دارد. رحمانی [19] نیز در پژوهش خود در بررسی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان به نماز جماعت در دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت به نتیجه‌ای مشابه رسید. در پژوهش وی، 73 درصد دانشجویان به تأثیر امام جماعت دانشگاه در جذب آنان به اقامه نماز موافق بودند. بین مناسب بودن فضای مسجد و میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت رابطه معناداری مشاهده نشد. بدین‌معنا که از نظر دانشجویان مورد بررسی در جامعه آماری مورد نظر، مناسب بودن یا نبودن فضای مسجد در میزان شرکت آن‌ها در نماز جماعت تأثیری ندارد. رحمانی [19] نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که وجود محیط مناسب و تمیز نماز در جذب دانشجویان به این فریضه الهی تأثیر دارد، اما اکثر دانشجویان معتقدند امکانات ظاهری و کمبود آن‌ها تأثیر زیادی بر شرکت کردن آن‌ها به صورت فعالانه در نماز نمی‌گذارد و به شرایط حداقلی رضایت دارند. همچنین، میزان اعتقاد و آشنایی دانشجویان با نماز بر گرایش آنان برای شرکت در نماز جماعت تأثیر مثبت و معنادار داشته است. چرا که زمینه عمل و پای‌بندی به مسائل دینی، مسأله معرفت و آگاهی و شناخت نسبت به آن است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین کمّیت و کیفیت جلسات و برنامه‌های تبلیغاتی در مسجد با گرایش دانشجویان به شرکت در نماز جماعت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به این صورت که هر چه برنامه‌ها و جلسات تبلیغی در مساجد افزایش یابد، میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت هم افزایش خواهد یافت. همچنین، بین شرکت دوستان و حضور اساتید و کارکنان دانشگاه در نماز جماعت با میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت رابطه مثبت و معناداری مشاهده شده است. به این معنا که هر چقدر میزان شرکت دوستان و اساتید و

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

کارکنان در نماز جماعت افزایش یابد، میزان شرکت دانشجویان هم در نماز جماعت افزایش خواهد یافت. چرا که اساتید و مسؤولان همیشه نقش الگوی تربیتی را برای جوانان ایفا می‌کنند. زنگی‌آبادی [20] و مسعودی‌فر [21] نیز در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که پای‌بند بودن دوستان به اعتقادات مذهبی، مشوق بسیار خوبی برای دعوت دانش‌آموزان به نماز جماعت است. سادیی [22] نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که پای‌بندی نزدیک‌ترین دوستان افراد در سنین نوجوانی به انجام رفتار نماز، بر روی آن‌ها تأثیر مستقیم دارد. از دیگر یافته‌های این پژوهش رابطه مثبت و معنادار بین برخورد مناسب اداره‌کنندگان مسجد با میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت است.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های کمّی پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که چهار متغیر میزان دین‌داری، میزان آشنایی با نماز، کمّیت و کیفیت جلسات در مسجد و فضای مناسب مسجد به تربیت دارای بیشترین میزان تأثیر بر میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت هستند که این چهار متغیر با هم 34 درصد از تغییرات متغیر گرایش به نماز جماعت را تبیین می‌کنند.

تشکر و قدردانی

با تشکر از دانشجویان دانشگاه کاشان که در پیشبرد این پژوهش نویسنده را یاری نمودند.

References:

[1] Qomie M. Alkhesal. Qom: Ketabchi Publisher; 1987. P. 621. [in Persian]
[2] Ray Shari M. Mizan Alhkmh. Qom: School of Islamic Boards; 2005. P. 375. [in Persian]
[3] Khomeine R. Sahife Imam. Tehran: The Institute for Compilatiom and Publication of the Works of Imam Khomeine; 2006. P. 147. [in Persian]
[4] Aljavad M. Prayer importance. Student Seminar Proceedings. Institute of Cultture. Tehran; 2011. P. 234. [in Persian]
[5] Holy Quran. Trans: Makarem Shirazi N. Tehran: Dar Al-Quran Publication; 2016. [in Persian]
[6] Sheikh Sadoogh, M. Oyoun Reza's news. Bibi: World Press; 1999. P. 29-2. [in Persian]
[7] Majlesi, M. E Bihar Anwar. Beirut: A significant reduction in al-Arabi; 1984. 93.17
[8] Jan-Bozorgi M. Regional approach health of mind. ***Research in Medical*** 2007; 31: 4. [in Persian]
[9] Priester PE. Cognitive behavioral treatment of obsessive- compulsive disorder with religious features. ***1st International Congrees on Religion and Mental Health*** 2001; P. 55.
[10] Soulti S, Rabiei M, Shariati M. The study of relation between religious approach and mental health. ***Qom Medical Science University Journal*** 2011; 5: 3. [in Persian]
[11] Shojaeian R, Zamani-Monfared A. The study of relation prayer with mental health and professional technical employ army industry. ***Psycho-Medical Journal and Medical Psychological in Iran***. 2002; 8: 2. [in Persian]
[12] Nasr AR, Moein pour H, Oreizi HR, Bagheri Z. investigation of meta-analytic factors affecting the attraction and participation of students in the Congregation Prayer Schools, ***Quarterly J Educational Innovations*** 2009 (7-26).
[13] Molay Avail M, Motovali Haghi F. Investigating the effect of transition factors on students ' attendance in the afternoon prayer of Mazandaran University of Medical Science. ***J Religion Health*** 20018; (6-2): 11-9. [in Persian]
[14] Nafisi H. Dianati M. Analyze the role of Prayer in academia. Selected Proceedinge of the Eleventh National prayer permanent secretariat. ***Headquarters of Prayer*** 2001; 37-46. [in Persian]
[15] Ansari A, Vazirinejad R, Rafee G, Dayyani S, Negahban T. Jamaat prayer encouraging factors from viewpoints of students and staff of Nursing Midwifery and paramedic faculty of Rafsajan in 2010. ***Community Health J*** 2010; 6(1): 15-23. [in Persian]
[16] Zolfaqari A, Khaligi HR. A study of factors influencing students participation in congregation prayer in Islamic Azad University. ***Toysercan Branch. Religion and Communication*** 2011; 18(1): 63-77. [in Persian]
[17] Al-Husseini SM. Evaluation of the tendency of the youth of the central province to attend prayer and assessing the effective factors. Ride it. Mosque. Youth. Challenges and Solutions Abstract of the 18 General Assembly of the prayer Department of Culture***. Education and Research Staff filed prayer*** 2010; 3-19. [in Persian]
[18] Ganji M. Piety status of students of Isfahan University***, University of Isfahan*** 2004.
[19] Rahmani MJ. The study of effective factors on the tendency and lack of tendency of students to perform congregation prayer. ***The Knowledge Studies in theislamic University*** 2010; No. 43.
[20] Zangi Abadi M. evaluation of the method and methods of attracting students in second and third grade secondary classes to prayer and prayer of the congregation in Kerman Elementary School. ***Research Project of Kerman Education*** 1994.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com

[21] Masoudi far AR. the study of effective factors in adolescent high schools of Mashhad city to congregation prayer. ***Research Project of Education Research Council of Khorasan Province*** 1997.

[22] Sadee A. the study of effective factors in encouraging students to prayer. ***Letter of Cultural Research*** 2003.

[Downloaded from feyz.kaums.ac.ir on 2026-11-13]

PDF created with pdfFactory Pro trial version pdffactory.com